

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

XARAKAT-TAYANCH A'ZOLARIDA NUQSONI BO'LGAN BOLALAR

Murodxonova Farida Baxodir qizi

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Special pedagogy fakulteti talabasi

muradkhanovaf@gmail.com

+998935356271

Annotatsiya:

Ushbu maqolada xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bo'lgan bolalarni ijtimoiy hayotga moslashtirish va ularga yordam berish, ularning sog'lig'iga qarash, ta'limiga yordam berish, kasblarga yo'naltirish, ularni hayot yo'lida qo'llab quvvatlash, ko'chalarda befarq bo'lmaslik va shu bilan birga ular ham sog'lom insonlar kabi yashashga xaqli ekanligini va ular haqidagi batafsil ma'lumotlar ushbu maqolada yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Xarakat-tayanch a'zosida nuqsoni bo'lgan bola, Qo'llab quvvatlash, Ijtimoiy hayot, Ta'lim, Kasbga yo'naltirish, Yordam, Imkoniyat, Xarakat-tayanch a'zolari kasalliklari, Defektolog, Psixolog, Rivojlantirish, Sog'lig'i.

Аннотация:

В данной статье рассматривается адаптация и помощь детям с дефектами опорных органов движения в социальной жизни, забота об их здоровье, помощь в образовании, профориентация, поддержка их в жизненном пути, не быть равнодушными на улицах и в то же время осознание того, что они также имеют право жить как здоровые люди, и более подробная информация о них будет освещена в этой статье.

Ключевые слова: Ребенок с дефектом опорно-двигательного аппарата, Поддержка, Социальная жизнь, Образование, Профориентация, Помощь, Возможность, Заболевания опорно-двигательного аппарата, Дефектолог, Психолог, Развитие, Здоровье.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

Annotation:

This article explains that children with disabilities in the limbs are happy to adapt to social life and help them, look after their health, help their education, direct them to professions, support them on the path of life, not be indifferent on the streets, and at the same time they are also happy to live like healthy people, and detailed information about them.

Keywords: A child with a musculoskeletal defect, Support, Social life, Education, Career guidance, Help, Opportunity, Diseases of the musculoskeletal system, Defectologist, Psychologist, Development, Health.

Butun jahon miqyosida Xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bo'lgan bolalar har 1000 ta bolaning 1.7% da kuzatiladi. Chala tug'ilgan bolalarda bu ko'rsatkich 10 barobar yuqori bo'ladi. So'nggi izlanishlarda chala tug'ilgan bolalarning 40-50% ida ushbu patologiya kuzatilishi o'rganilgan. Xarakat-tayanch a'zolarining qisqartmasi (XTA) deb ham yuritiladi. Xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bo'lgan bolalarga ijtimoiy yordam ko'rsatish juda ham muhim hisoblanadi, chunki ular jamiyatda to'liq hayot kechirishlari uchun qo'llab quvvatlashni talab qiladi. Quyida xarakat tayanch a'zolarining buzilishi haqida batafsil ma'lumotlar keltirilgan.

Xarakat-tayanch a'zolarida nuqson" atamasi organik yoki periferik kelib chiqadigan harakat buzilishlarini o'z ichiga oladi :

1.XTA funksiyalarining buzilishi: tug'ma yoki orttirilgan. 2.Xarakat-tayanch a'zolarida nuqsonlarning klinik ko'rinishda yetakchi vosita funksiyalarining shakllanishi buzilishi yoki rivojlanishini kechikishi. Xarakat-tayanch a'zolari tizimning buzilishi sabablari Homiladorlik davridagi patologiya (hozirda ko'plab tadqiqotchilar 400 dan ortiq omillar rivojlanayotgan homilaning markaziy asab tizimiga ta'sir qilishi mumkinligini isbotladilar, ayniqsa homila rivojlanishning oygacha bo'lgan davrida) Tug'riq travmasi, asfiksiya.Hayotning birinchi yilida bolaning tanasiga ta'sir qiluvchi patologik omillar. Tayanch-harakat tizimi buzilishlarining tasnifi Bolalar miya yarim falaji Poliomieliit Sonning tug'ma dislokatsiyasi Bo'yinning qiyshiqqligi Oyoq-qo'l va oyoq pastki topi

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

deformatsiyasialari Umurtqa pog'onasi rivojlanishidagi anomaliyalar (skolioz) Oyoq qo'llarning nuqsonlari va yaxshi rivojlanganligi Qo'l barmoqlarining rivojlanishidagi anomaliyalar Artrogripoz (tug'ma hunuklik) Miya va va oyoq qo'llarning travmatik shikastlanishi Poliartrit Skelet kasalliklari Skeletning tizimli kasalliklari Bolalar seribral falaji (BSF) Bu asabi tizimining jiddiy kasalligi bo'lib, u ko'pincha bolaning nogironligiga olib keladi. BSF rivojlanishning dastlabki bosqichlarida (prenatal davrda, tug'ish paytida va hayotning birinchi yilida) miyaning kam rivojlanganligi yoki shikastlanishi natijasida paydo bo'ladi. Miya falajli bolalarda harakatning buzilishi ko'pincha aqliy va nutq buzilishlari, boshqa analizatorlarning (ko'rish, eshitish) disfunktsiyasi bilan birga keladi.

Bundan tashqari ushbu kasallikda hissiy-ixtiyoriy sohaning buzilishi ham kuzatiladi, bular quyidagilar:

1.Hissiy qo'zg'aluvchanlikning kuchayishi

2.Asabiylashish

3.Uyatchanlik, qo'rqqoqlik

4.Ba'zan befarqlik munosabati Poliomieli Grekchadan olingan bo'lib poliós-kulrang va myelós-orqa miya. Asosiy infeksiya manbasi kasallikni simptomlarsiz o'tkazayotgan inson. Ushbu kasallik yoz-kuz oylarida ustunlik qiladi va 6 oydan 5 yoshgacha bo'lgan bolalarda tez-tez kasallanish kuzatiladi. Skolioz Skolioz (yunon. skolios - egrilik, egri chiziq) odamlaeda umurtqa pog'onasining egriligi. Umurtqaning ko'krak qismida paydo bo'ladi. Raxit kasalligi Bu tez o'sib borayotgan yosh bolaning tanasida yuzaga keladigan buzilishlar, birinchi navbatda suyak va asab tizimlariga, ikkinchidan, bolaning boshqa barcha organlari va tizimlariga ta'sir qiladi. "Raxit" so'zi yunoncha "tizma, umurtqa pog'onasi"degan ma'noni anglatadi. Kasallik ko'pincha umurtqa pog'onasining egriligi bilan ifodalanadi ("raxit hump"deb ataladi). Butun jamiyat uchun tayanch-harakat kasalliklari bilan og'rigan bolalar duch keladigan muammolarni ko'proq bilish va tushunish muhimdir. Ogohlikni oshirish va inklyuzivlikni targ'ib qilish orqali biz tayanch-harakat kasalliklari bo'lgan bolalarning rivojlanishi uchun yanada inklyuziv va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratishimiz mumkin. Ta'lim, targ'ibot va qo'llab-quvvatlash orqali biz tayanch-harakat kasalliklari bo'lgan bolalarga o'zlarining to'liq

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

potentsialini ro'yobga chiqarish va baxtli hayot kechirishlariga yordam bera olamiz. Bolalarda ishlatiladigan keng tarqalgan mahsulotlardan biri bu miya yarim falajidir, bu harakat va harakatni oshirishga ta'sir qilish guruhidir. Miya falaji bilan og'rigan bolalar yurish, yugurish va motorli ko'chirishni talabni boshqarishni boshqarish mumkin. Bolalarda boshdan kechirishi mumkin bo'lgan boshqa tayanch-harakat kasalliklari orasida o'murtqa miya, mushak distrofiyasi va orqa miya jarohati mavjud. Lokomotor buzilishlarning bolalarga ta'siri vaziyatning og'irligiga va bolaning individual qobiliyatiga qarab farq qilishi mumkin. Ba'zi bolalar engil alomatlarni boshdan kechirishlari va minimal o'zgarishlar bilan jismoniy faoliyatda qatnashishlari mumkin, boshqalari esa ularning harakatlanishiga yordam berish uchun nogironlar aravachasi yoki qavslar kabi yordamchi qurilmalarni talab qilishi mumkin. Bu qiyinchiliklar bolaning o'zini o'zi qadrlashi, mustaqillik hissi va umumiy hayot sifatiga ta'sir qilishi mumkin. Tayanch harakat kasalliklari bilan og'rigan bolalar ham ijtimoiy muammolarga duch kelishlari mumkin, chunki ular jismoniy faoliyat va sport bilan shug'ullanishda tengdoshlari bilan birga qolish uchun kurashadilar. Bu ijtimoiy hodisalar va tengdoshlar guruhlaridan izolyatsiya va chetlanish tuyg'usiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, tayanch-harakat kasalliklari bo'lgan bolalar jismoniy cheklovlar va ijtimoiy qiyinchiliklar tufayli tashvish va ruhiy tushkunlik kabi ruhiy salomatlik muammolari uchun yuqori xavf ostida bo'lishi mumkin. Tayanch-harakat buzilishi bo'lgan bolalarni qo'llab-quvvatlash uchun ota-onalar, o'qituvchilar va sog'liqni saqlash sohasi mutaxassislari qo'llab-quvvatlovchi va inklyuziv muhit yaratish uchun birgalikda harakat qilishlari muhim ahamiyatga ega. Bu jismoniy va kasbiy terapiya kabi ixtisoslashtirilgan davolash usullaridan, shuningdek, bolalarning kundalik faoliyatini boshqarishga yordam beradigan yordamchi qurilmalar va moslashtiruvchi uskunalardan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, tengdoshlar o'rtasida inklyuziya va qabul qilishni rag'batlantirish tayanch-harakat kasalliklari bo'lgan bolalarga o'z jamiyati bilan yanada ko'proq qo'llab-quvvatlanishi va bog'liqligini his qilishiga yordam beradi. Biz inson sifatida ko'chada ushbu kasallikka chalingan bolalarni ko'rib qolsak befarq o'tib ketmasdan ularga yordam berishimiz mumkin masalan, aravachadagi qizaloq yo'lni narigi tarafiga o'tishga qiynalayotgan bo'lsa biz unga yordam qo'lini chozishimiz xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bo'lgan

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

bolalarni jamiyatga qo'shishga ilk qadam bo'ladi. Bundan tashqari bu bolalar uchun tibbiyotda zamonaviy texnologiyalar yaratilgan ularni pastda keltirib o'tilgan: Shok to'lqini terapiyasi Miostimulyatsiya Elektroforez Fizioterapiya mashqlari Terapevtik massaj Orqa miya tortish Ortopedik supinatorlar Dori terapiyasi Ta'kidlab o'tish kerakki lokomotor buzilish degan tushuncha ham mavjud. Locomotor buzilishda bola normada harakat qila olmaydi va o'z tanasini nazorat qila olmaydi. Bunday buzilishlar bolani mustaqil harakat qilish, yugurish, sakrash, jismoniy vazifalarni bajarish qobiliyatini cheklashi mumkin va natijada bola tengdoshlari kabi harakatlana olmagani natijasida asabiy bo'lib qolishi ham kuzatiladi. Bunday bolalar ko'pincha tengdoshlari tomonidan kamsitilishga duch kelishlari mumkin, bu esa o'zini past baholashga, o'z qobiliyatlariga ishonmaslikka olib keladi. Shunday vaziyatda defektologlar, tibbiyot xodimlari va ota-ona bolaga yordamga keladi chunki, Locomotor kasalliklari bo'lgan bolalar uchun doimiy tibbiy yordam olish va ularning alomatlarini boshqarish va hayot sifatini yaxshilash uchun aralashuvlar juda muhimdir. Bu ularning holati bilan bog'liq o'ziga xos simptomlar va asoratlarni bartaraf etish uchun. operatsiyalar, dori-darmonlar va boshqa muolajalarni o'z ichiga olishi mumkin. Agarda ota-ona, defektolog, psixolog va pedagog birgalikda ishlamasa bolada natija kuzatilmasligi mumkin. Pedagogikada xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun zamonaviy Edutouch texnologiyasidan, alohida jismoniy yoki kognitiv ehtiyojlari bo'lgan bolalarga ta'lim berishda foydalaniladi. Xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bo'lgan bolalarning ta'lim olish maskanlari Toahkent shahrida 560-sonli va 431-sonli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim muassasalari mavjud. Bu muassasaga BSF kasalligiga, Daun sindromiga, og'ir nutq va xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bor bolalar boradi. Aytib o'tish kerakki, Toshkent shahrida 100-sonli tayanch-harakat a'zolari shikastlangan bolalar uchun maktab-internati mavjud. Biroq bu yerda sog'lom bolalarga o'qitiladigan darslardan farqli o'laroq, soddalashtirilgan dasturda va alohida kitoblardan darslar o'tiladi. Qo'shimcha qilish kerakki, mamlakatimizda bugungi kunda 4ta ixtisoslashtirilgan kollej: Toshkent shahar imkoniyati cheklangan shaxslar uchun ixtisoslashtirilgan kasb-hunar kolleji, Respublika imkoniyati cheklangan shaxslar uchun kasb-hunar kolleji, Samarqand imkoniyati cheklangan shaxslar uchun kasb-hunar kolleji va Farg'ona kasb-hunar kollejlari mavjud.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th January, 2025

Quyidagi kollejlarning har birida 600 dan ziyod xarakat-tayanch a'zosida nuqsoni bo'lganlar, ko'zi ojizlar, zaif eshitivchilar tahsil oladilar. Quvonarli jihati ushbu kollejlarda 400 o'ringa mo'ljallangan yotoqxonalar bor. Bu kollejlarda 7ta yo'nalish mavjud bular: kiyimlar modelyer konstruktori, kompyuter tizimlarini sozlovchi, poyabzal buyumlarini tayyorlovchi, maishiy texnika vositalarini ta'mirlash bo'yicha usta, buxgalter, radioelektron apparatlarni montaj qilish, to'qimachilik mahsulotlarini ishlab chiqarish texnologiyasi. Bu yerda o'quvchilar kollejni tamomlashlari bilan ularga davlat namunasidagi kabi diplom beriladi va ular sohalarida ishlash imkoniyatini qo'lga kiritadilar.

Xulosa:

Xarakat-tayanch a'zolarida nuqsoni bo'lgan bolalarga yordam berish uchun eng muhim narsa - ularning ehtiyojlarini tushunish, ularni ijtimoiy hayotga moslashtirishga harakat qilish, ularga barcha insonlar teng huquqli ekanligini va o'z imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda inson ko'p narsalarga erishishi mumkinligi haqida tushuntirish ishlarini olib borilishi zarur. Albatta, ular jamiyatning ajralmas qismi ekanligini anglatishda inkyuziya ishlarini olib borish muhim. Shu bilan birga bolalarning ijtimoiy moslashuvini oshirish va to'laqonli ta'lim olishini ta'minlash uchun individual yondashuv, moslashtirilgan dasturlar va keng ko'lamli reabilitatsiya ishlari muhimdir. Kelgusida ushbu yo'nalishda tadqiqotlarni chuqurlashtirish, resurslarni kengaytirish va yangi imkoniyatlarni yaratish orqali ushbu bolalarning hayot sifati sezilarli darajada yaxshilanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Raxmanova V.S. "Korreksion pedagogika va logopediya".-"Moliya-iqtisod", - T.,2007
2. "Ta'lim hamma uchun" milliy dasturini joriy qilish bosqichlari. O'RXTV, Yunisef, RTM, - T., 2005.
3. Elektron resur.